

**APLICAREA IMEDIATĂ A LEGII NOI
(Admiterea efectului obligatoriu
imediat al noii norme juridice)**

Drăgălin PĂDURE

Conform *principiului aplicării imediate a legii penale*, urmează a fi aplicată legea penală care activează în momentul emiterii hotărârii judecătorești. *Caracterul activ (neretroactiv) al normei juridice* relevă interesante aspecte practice în domeniul dreptului. În acest domeniu, *aplicarea imediată a normei noi* este posibilă în condițiile în care actele și raporturile juridice desfășurate sub imperiul normei vechi s-au finalizat.

În domeniul dreptului public, aplicarea imediată a legii noi devine de strictă necesitate. Astfel, legea nouă se aplică imediat, înlăturând vechile reglementări. Prin urmare, *supraviețuirea legii vechi* poate interveni numai atunci când nu ar conduce la amânarea aplicării unor norme de ordine publică, de interes general, cuprinse în noua lege. Aceasta este o limită a supraviețuirii legii vechi. Urmează a fi evitată confuzia dintre *aplicarea imediată a legii noi și neretroactivitatea acesteia*, deoarece problema neretroactivității legii noi este aceea a înlăturării aplicării legii vechi, respectiv a respectării sau ignorării suveranității legii vechi, pe când problema aplicării imediate este aceea a excluderii/neexcluderii supraviețuirii ori, mai degrabă, a aplicării sau neaplicării generale a legii noi.

În jurisprudența CtEDO (*Cauza Achour vs France*).

Cererea nr.67335/01, hotărârea din 29 March 2006 [1]), s-au stabilit următoarele: „În drept: art.7 (*Nicio pedeapsă fără lege*).

Statele sunt libere să își stabilească politica penală și să aducă modificări legislației aplicabile. În acest context, Curtea subliniază că, începând cu sec-al XIX-lea, Curtea de Casație are o jurisprudență constantă în sensul că atunci când o nouă lege modifică condițiile de existență ale recidivei, aceasta este de aplicare imediată dacă noua infracțiune s-a comis după intrarea în vigoare a legii ce stabilește noi condiții de existență a recidivei. În consecință, nu există niciun dubiu că reclamantul putea să prevadă că săvârșirea unei noi infracțiuni până la expirarea celor zece ani de la executarea pedepsei anterioare putea să aibă drept consecință reținerea stării de recidivă. Curtea consideră că legea nouă era previzibilă reclamantului. Curtea consideră că, în speță, nu există niciun fel de aplicare retroactivă a legii, ci o simplă aplicare imediată a legii noi, astfel că art.7 nu a fost violat” (subl. ne aparține).

Aplicarea imediată a normelor din Partea generală a Codului penal are loc doar în următoarele două cazuri: 1) când în perioada dintre momentul săvârșirii infracțiunii și adoptarea deciziei de către autoritățile competente față de persoana care a săvârșit infracțiune, normele care urmau a fi aplicate *erau stabile*; 2) când norma ce se aplică în momentul luării deciziei pe marginea cauzei de către autoritățile competente, *este neutră* față de persoana care a săvârșit această faptă, cu alte cuvinte, *nu atenuează nici nu agravează situația persoanei*. Conform regulii generale de acțiune a legii penale, caracterul penal și regimul sancționator vor fi stabilite de legea penală care a fost în vigoare în momentul săvârșirii acestei infracțiuni [2, p.15] și cuprinde normele care stabilesc: 1) temeiurile și condițiile generale de survenire a răspunderii penale; 2) noțiunea infracțiunii și tipurile acesteia; vârsta răspunderii penale; 3) noțiunea iresponsabilității; 4) condițiile răspunderii penale a persoanelor cu responsabilitate redusă și a persoanelor care au săvârșit infracțiunile în stare de ebrietate; 5) formele de vinovăție; 6) noțiunea faptei săvârșite fără vinovăție; 7) etapele activității infracționale; noțiunea renunțării de bună voie și condițiile răspunderii penale a persoanei care a renunțat de bună voie să ducă fapta infracțională până la capăt; 8) noțiunea și formele participației penale; 9) tipurile participanților și condițiile răspunderii penale a participanți-

lor; 10) noțiunea excesului de autor; 11) tipurile cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei; 12) noțiunea și scopurile acesteia; 13) categoriile pedepselor penale și principiile de aplicare a acestora; 14) modul de stabilire a termenelor pedepsei penale la adunarea pedepselor; modul de calculare a termenelor și de comasare a pedepselor.

Totodată, **normele de aplicare imediată** pot fi divizate în trei categorii: 1) normele juridico-penale ce nu cad sub incidența normelor temporale de colizie (se aplică normele ce acționează în perioada examinării cauzei penale de către organele competente); 2) normele juridico-penale asupra cărora se răsfrânge regula expusă la alin.(1) art.10 CP RM, conform căreia „*Legea penală care înlătură caracterul infracțional al faptei, care ușurează pedeapsa ori, în alt mod, ameliorează situația persoanei ce a comis infracțiunea are efect retroactiv, adică se extinde asupra persoanelor care au săvârșit faptele respective până la intrarea în vigoare a acestei legi, inclusiv asupra persoanelor care execută pedeapsa ori care au executat pedeapsa, dar au antecedente penale*” – urmează a fi aplicate norme care au intrat în vigoare mai târziu decât timpul săvârșirii infracțiunii; 3) normele juridico-penale asupra cărora se răsfrânge regula expusă la alin.(2) art.10 CP RM, conform căreia „*Legea penală care înăsprește pedeapsa sau înrăutățește situația persoanei vinovate de săvârșirea unei infracțiuni nu are efect retroactiv*” – urmează a fi aplicate norme care erau în vigoare în momentul săvârșirii infracțiunii, iar nu care au intrat în vigoare în momentul examinării cauzei penale de autoritățile competente.

Caracterul de coliziune a normelor aplicării legii penale în timp determină rolul acestuia ca fiind mecanismul care reglementează sistemul legii penale [3, p.149-153]. Ele sunt supuse aplicării din momentul intrării lor în vigoare, indiferent de momentul săvârșirii infracțiunii în legătură cu care a apărut necesitatea aplicării legii penale. Ele toate trebuie să fie luate în considerare la soluționarea următoarelor chestiuni: a) dacă fapta săvârșită este infracțiune; b) dacă este supusă răspunderii penale persoana care a săvârșit fapta prejudiciabilă; c) care sunt limitele aplicării pedepsei penale stabilite de sancțiunea articolului din Partea specială a Codului penal [4, p.171-172]. Astfel, se impune concluzia conform căreia nu ar fi corect de a

include în categoria *normelor de aplicare imediată* a următoarelor norme juridico-penale cu privire la: a) suspendarea condiționată de aplicare a pedepsei penale; b) amânarea executării răspunderii penale; c) prescripția răspunderii penale; prescripția executării pedepsei penale; d) stingerea antecedentelor penale; e) reabilitarea judecătorească.

Normele juridico-penale *de aplicare imediată* nu determină caracterul penal al faptei infracționale sau regimul sancționator al acesteia și, astfel, următoarea categorie de norme nu face parte din această categorie: 1) aplicarea și încetarea de aplicare a condamnării cu suspendarea condiționată de executare a pedepsei (art.90 CP RM); 2) condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoare (art.90¹ CP RM); 3) liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen (art.91 CP RM); 4) liberarea de pedeapsă penală în cazul săvârșirii infracțiunii pentru prima oară și al reparării prejudiciului (art.91¹ CP RM); 5) înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă (art.92 CP RM); 6) liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor grav bolnave (art.95 CP RM); 7) amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și persoane care au copii în vârstă de până la 8 ani (art.96 CP RM); 8) liberarea de la pedeapsa penală din cauza prescripției executării sentinței de condamnare (art.97 CP RM). În opinia noastră, în acest grup ar trebui să fie incluse și norme juridico-penale care prevăd regulile generale privind *aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical* (art.99 CP RM), precum și *amnistia și grațierea* (art.107-108 CP RM). Astfel, temeiurile analizate se referă la conduita postcriminală a persoanei și nu stabilesc caracterul penal sau regimul sancționator al infracțiunii săvârșite. Pornind de la cele expuse, putem conchide că *acțiunea legii penale în timp constituie anume un principiu al dreptului penal, deoarece fiind important pentru toți și având un caracter normativ, acțiunea legii penale în timp constituie regula fundamentală, comună pentru toți, prevăzută de legea penală, și, prin urmare, constituie criteriu de corectitudine a activității participanților ai raporturilor juridico-penale.*

Referințe:

1. CASE OF ACHOUR vs. FRANCE (Application no. 67335/01) JUDGMENT STRASBOURG 29 March 2006. https://www.hr-dp.org/files/2013/-09/07/CASE_OF_ACHOUR_v-1._FRANCE_.pdf

2. БОЙЦОВ, А.И., ВОЛЖЕНКИН, Б.В. *Уголовный закон: действие во времени и пространстве*: Учебное пособие. СПб Институт повышения квалификации прокурорско-следственных работников Прокуратуры Российской Федерации, 1993. 104, с.15.
3. БАРАТАШВИЛИ, Л.Н. Соотношение института действия уголовного закона во времени и времени совершения преступления. В: Проблемы в российском законодательстве, 2014, № 4, с.149-153. (ISSN online 2310-7049).
4. ЩЕПЕЛЬКОВ, В.Ф. *Уголовный закон как формально-логическая система*. Дисс. докт. юрид. наук. Специальность: 12.00.08 Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. Санкт-Петербург: Санкт-Петербургский юридический институт Генеральной прокуратуры Российской Федерации, 2003. 484 с.